

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Juanita Gangoiti Etxebarria

*Gernika-Lumo,
Bizkaia
(1923-2023)*

Aurkibidea

Biografia

1923. urtean sortu zen Fikako (Gamiz-Fika) Botiola auzoko Errotan, burdin-hesiaren azpian. Ama bertakoa zuen eta aita Mungiako Atxurikoa. Beraien etxea errota izan arren Juanita ez zen bertan lanean aritu, baina bai bere gurasoak eta aitona-amonak. Zortzi neba-arrebatatik zaharrena da bera.

Neskatotan Botiolako eskolara joan zen. 13 urterekin, gerrak irtendakoan, muga bestaldera joan zen Santurtzitik Baionara Habana itsasontzian; antza, Agirre Lehendakaria beraiekin batera joan zen. Paris ondora joan ziren, Tolosatik 20 kilometrotara, eta bertan egon ziren urrira arte, etxera bueltatu arte. Errigoitiko senarra izan zuen eta 24 urterekin ezkontzerakoan Gernika-Lumora joan zen bizitzera, lehenengo urteetan Erreteria auzora. Fikakoa izan arren eta bertako kontuak kontatzen baditu ere, Gernika-Lumoko herrian kokatu dugu bertako hizkera darabilelako.

Zintak

GER-040

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-07-20
- **Iraupena:** 62 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

GER-041

- **Proiektua:** Gernika-Lumoko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2010-07-20
- **Iraupena:** 18 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Gerragatik Frantziara

- **Erref:** GER-040/003
- **Iraupena:** 0:01:56. **Hasi:** 00:03:22. **Bukatu:** 00:05:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra

Laburpena:

<p>Hogeita lau urterekin etorri zen Gernikara. Bonbardaketaren ostean, burdinazko gerrikoaren azpikaldean bizi zirenez, alde egitea erabaki zuten. Eusko Jaurlaritzak egindako deialdiaren berri izan zutenean, izena eman zuten eta beste baten izenean joan zen, ordaintzen zutenen zerrendako baten ordeiz. Hamahiru urterekin joan zen Frantziara. Eskolara joaten zen eta irailean mahatsa batzera joan zen. Mundu Gerra irtendakoan, etxera itzuli zen.</p>

2. Aita gorpuak lurperatzen gerran

- **Erref:** GER-040/005
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:06:46. **Bukatu:** 00:09:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Umetan baserriko infernu baten bizi omen zen. Ez du aipatu ere egin nahi. Gerrako kontuak: jende asko hil zen burdinazko gerrikoa apurtu zutenean. Bere aitak gorpuak lurperatzen zituen derrigorrean.

3. Habana itsasontzian

- **Erref:** GER-040/006
- **Iraupena:** 0:01:39. **Hasi:** 00:09:00. **Bukatu:** 00:10:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » lhes egin beharra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Nazionaliek burdinazko hesia igaro zutenean, Santurtzin zeuden Habana barkuan Juanita eta beste asko. Cervera itsasontziak behin eta berriz eragozten zien bidea. Baionan jeitsi zen Juanita. Agirre lehendakaria beraiekin zihoala uste du. Habana barkua erre egin zuten.

4. Frantziako egonaldia

- **Erref:** GER-040/007
- **Iraupena:** 0:03:32. **Hasi:** 00:10:39. **Bukatu:** 00:14:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Baionatik Toulousetik gertu zegoen herri batera joan zen. Itsasontzian mila lagun inguru zihoazen. Beti gidariren bat izan zuten batera edo bestera joateko. Ondo ibili zen han ere. Mahatsa biltzen lan egin zuen. Mundu Gerra hasi zenean, etxera itzuli beharra izan zuen.

5. Dotore jantzita etxera

- **Erref:** GER-040/008
- **Iraupena:** 0:01:29. **Hasi:** 00:14:11. **Bukatu:** 00:15:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Etxekoen berri izaten zuen tarteka Frantziatik eta dirua ere bidali zioten. Jantzi dotoreak erosi zituzten eta haiekin etxeratu ziren. Fika, baina, dena apurtuta zegoen. Izarak tindatu eta haiekin arropak egiten zituzten. Frantsesez agurtzen ikasi zuen, ez besterik.

6. Frantzian dantzalekuetan, etxean lan eta lan

- **Erref:** GER-040/009
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:15:40. **Bukatu:** 00:17:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Frantzian zeudela, antzerki bat ere egin zuten. Bertako jendeak dantzalekuetara eramaten zituen. Ondo pasatu zuen. Etxera itzultzea izan zen gogorra Juanitarentzat; zortzi senide ziren eta lan asko egin beharra izaten zuen, nagusia baitzen.

7. Ikasketarik egiten ez zioten utzi

- **Erref:** GER-040/010
- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:17:12. **Bukatu:** 00:18:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Baserriari amorrua hartu zion, lan asko egitea tokatu zitzaion eta. Lagunartean ondo ibiltzen zen baina berak ikasketak egitea nahi zuen eta ez zioten utzi.

8. Bonbardaketa eguna

- **Erref:** GER-040/011
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:18:29. **Bukatu:** 00:20:54
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Bonbardaketa eguna. Hegazkinak etortzen zirela dauka gogoan, aitak babeslekua egin ziela eta zuriz edo gorriz ez jazteko agindu zietela. Amamari zauria eragin zion bonba baten metrailak. Tristea izan zen. 1937ko apirilean joan zen Frantziara eta iraila-urrian itzuli. Frantsesek ondo hartu zituztela du gogoan.

9. Agirre lehendakaria Habanan

- **Erref:** GER-040/012
- **Iraupena:** 0:01:33. **Hasi:** 00:20:54. **Bukatu:** 00:22:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Pertsonaia ezagunak

Laburpena:

Agirre lehendakaria Habana itsasontzian joan zela uste du, hala esan ziotelako. Francori buruzko iritzia ematen du.

10. Gernika zenik ere ez

- **Erref:** GER-040/013
- **Iraupena:** 0:00:47. **Hasi:** 00:22:27. **Bukatu:** 00:23:14
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Irakurtzea
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gernikako bonbardaketa izan zenean, orduantxe jakin zuen Gernika zenik ere. Egunkaririk ez zuten izaten etxean.

11. Mungiara saltzera

- **Erref:** GER-040/014
- **Iraupena:** 0:01:03. **Hasi:** 00:23:14. **Bukatu:** 00:24:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Fikantik Mungiara joaten ziren astoz eta baserriko barazki eta abereak saltzen zituzten, eta handik etxean behar zituztenak ekartzen. Bilbora trenez ere joaten ziren.

12. Botiolako eskola

- **Erref:** GER-040/015
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:24:17. **Bukatu:** 00:27:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Eskolara Botiola izeneko auzora joaten zen. Euskaraz ezin izaten zuten egin. Bilbon behin zaplazteko bat jaso zuen ezezagun batengandik, euskaraz ari zelako. Maistrak erdaldunak izan zituen. Bazkaria prestatzen zioten maistrari. Bazkaltzera etxera joaten ziren. Errazionamenduan zer ematen zioten eta etxetik zertzuk jaten zituzten kontatzen du.

13. Eskolako kontuak

- **Erref:** GER-040/016
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:27:02. **Bukatu:** 00:29:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:

Botiolako eskolan adin guztietako neska-mutilak elkarrekin ibiltzen ziren. Ez zeukaten libururik. Arbel handia izaten zuten gelan.

14. Diktadura eta gerra aurreko manifestazioak

- **Erref:** GER-040/017
- **Iraupena:** 0:03:57. **Hasi:** 00:29:00. **Bukatu:** 00:32:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Jarrera politikoak » Abertzaleak
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura

Laburpena:

Dena diktadura izan zen beretzat: etxean, eskolan, kalean... denean. Udal-agintariek txapel gorria jantzita erabiltzen zuten. Gerra aurrean, manifestazioak egiten zituzten ikurrinekin eta mendigoizaleak ere han izaten ziren. Beste herri batzuetara ere joaten ziren. Errepublikako bandera gutxi ikusten zen. Elizarena ere diktadura handia izan zen. Espioi lanetan aritzen ziren bizilagun batzuk diktadurarentzat.

15. Errazionamendua tabernetan jasotzen zen

- **Erref:** GER-040/018
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:32:57. **Bukatu:** 00:34:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Gerra ostean bizi ezinik ibili ziren. Aurretik ere ezer askorik ez zeukaten. Errazionamendua tabernetan jasotzen zuten, hilean behin edo. Estraperloan ere saltzen zen baina garesti. Errenteria auzoan ere batzuk estraperloan ibiltzen zirela gogoan dauka.

16. Mungian Guardia Zibilen andren kontrola

- **Erref:** GER-040/020
- **Iraupena:** 0:01:32. **Hasi:** 00:36:02. **Bukatu:** 00:37:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Polizia
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, errotera

Laburpena:

Soro asko zituzten etxean. Mungian Guardia Zibilen andrek kontrolatu egiten zituzten eta baserritik ekarritakoak kendu ere egiten zizkieten haiek. Larunbatetan joaten ziren astoz.

17. Etxeko errotari buruzkoak

- **Erref:** GER-040/021
- **Iraupena:** 0:04:14. **Hasi:** 00:37:34. **Bukatu:** 00:41:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota

Laburpena:

Errota martxan ezagutu zuen baina bera ez zen sartzen. Errotak nola funtzionatzen zuen kontatzen du. Gerora erre egin zen etxea. Baserritarra errotara joaten zen artoa edo gariarekin eta irina ematen zioten, pisatuta. Bere etxeko errota ez zuten itxi gerraostean.

18. Gerraostean goserik ez

- **Erref:** GER-040/022
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:41:48. **Bukatu:** 00:43:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:

Estraperloko produktuak errazionamendua banatzen zen tabernetan ere egoten ziren. Taloa, indaba, barazkiak eta frutak etxean beti izaten zituzten. Hirietatik etortzen zitzaizkien etxera irin eske. Beste errotariekin ondo moldatzen zen aita.

19. Burdinazko gerrikoaren inguruko borrokak

- **Erref:** GER-040/023
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:43:34. **Bukatu:** 00:46:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Kultura » Aisia » Hedabideak » Irratia
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Burdinazko gerrikoa egiten diru asko gastatu zen, oso luzea izan zen. Traizioa egin zuenak ez zuen zigorrik inoiz jaso. Gizonak irratia entzutera joaten ziren baina irratia gezurra esaten zuen; batailoi osoak hil arren, ez zuten ezer aipatzen. Osaba eta lehengusua hil zitzaizkion.

20. Bizkargi eguneko erromeria

- **Erref:** GER-040/024
- **Iraupena:** 0:02:18. **Hasi:** 00:46:24. **Bukatu:** 00:48:42
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Bizkargi eguna. Mutil batek adarra eramaten zuen eta harekin deia egin. Bidean txakolina edan eta abarketa berriak janzen zituzten. Lagun talde handia joaten ziren. Soinuak eta panderoa izaten ziren.

21. Mutila begiz jota

- **Erref:** GER-040/025
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:48:42. **Bukatu:** 00:52:01
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ligatzea

Laburpena:

Etxetik irtetzea zen bere ilusioa. Etxekoek mutilak proposatzen zizkioten baina berak bazeukan begiz jota bat. Gurasoak gaizki portatu ziren berarekin kalera bizitzera joan zelako. Nobioarekin ez zen inora joaten, etxe-laguntzera bakarrik.

22. Loiolako gogo-jardunetako gehiegikeriak

- **Erref:** GER-040/027

- **Iraupena:** 0:01:17. **Hasi:** 00:54:00. **Bukatu:** 00:55:17
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero indarkeria
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:

<p>Loiolara joan zen behin gogo-jardunak egitera. Hango kontuak kontatzen ditu. Jesuitek andrazkoentzat ospe txarra zuten.</p>

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-30

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com